

OCH TUSLI BO‘Z VA SUR TUSLI QO‘NG‘R TUPROQLARINING AGROKIMYOVIY XOSSALARI.

Sotiboldiyeva Go‘zalxon ¹

¹ Farg‘ona davlat universiteti o‘qituvchisi, PhD

Ro‘zaliyeva Dildoraxon Salohiddin qizi ¹

¹ Farg‘ona davlat universiteti

Agrar qo‘shma fakulteti

Tuproqshunoslik yo‘nalishi 3-bosqich talabasi

MAQOLA MALUMOTI:

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 27.12.2024

Revised: 28.12.2024

Accepted: 29.12.2024

KALIT SO‘ZLAR:

tuproqlar, namlik,
agrokimyoviy xossalari,
unumdorlik, organik
moddalar, och tusli bo‘z
tuproqlar.

Tuproq — yer yuzasida hayotning asosiy manbai bo‘lib, u o‘simliklar, hayvonlar va insonlar uchun zarur bo‘lgan barcha mineral va organik moddalarni o‘z ichiga oladi. Tuproqning agrokimyoviy xossalari uning unumdorligini belgilaydi va qishloq xo‘jaligi faoliyatida muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada och tusli bo‘z tuproqlarining agrokimyoviy xossalari, ularning o‘ziga xos xususiyatlari, o‘simliklar uchun ahamiyati va qishloq xo‘jaligida qo‘llanilishi haqida ma‘lumotlar berilgan.

KIRISH. Tuproqning turli turlari mavjud bo‘lib, har bir tuproq turi o‘ziga xos fizik va kimyoviy xossalarga ega. Tuproqning rangiga, tuzilishiga, kimyoviy tarkibiga va boshqa ko‘plab omillarga qarab, ularning agrokimyoviy xossalari farq qiladi. Och tusli bo‘z tuproqlar, odatda, qum va loydan iborat bo‘lib, ular ko‘pincha quruq iqlim sharoitida shakllanadi. Ushbu tuproqlar, odatda, yaxshi drenajga ega, lekin namlikni saqlash qobiliyati past. Ularning kimyoviy tarkibi ko‘pincha kaliy, natriy va kaltsiy kabi elementlar bilan boyitilgan. Bu tuproqlar o‘simliklar uchun zarur bo‘lgan mineral moddalarni o‘z ichiga oladi, lekin ularning unumdorligi, odatda, past bo‘ladi. Sur tusli qo‘ng‘r tuproqlar esa, ko‘proq organik moddalar va mineral komponentlar bilan boyitilgan bo‘lib, ularning ranglari turlicha bo‘lishi mumkin. Ushbu tuproqlar ko‘pincha unumdorligi yuqori bo‘lib, o‘simliklar uchun qulay sharoitlar yaratadi. Sur tusli tuproqlar, odatda, namlikni saqlash

qobiliyatiga ega bo'lib, o'simliklar o'sishi uchun zarur bo'lgan barcha elementlarni o'z ichiga oladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Och tusli bo'z tuproqlari, o'simliklar uchun bir qator afzalliklar va kamchiliklarga ega. Ular yaxshi havolanadi va drenajlanadi, bu esa o'simliklarning ildiz tizimining rivojlanishi uchun muhimdir. Biroq, bu tuproqlarning namlikni saqlash qobiliyati past bo'lgani sababli, ular ko'proq sug'orishni talab qiladi. Och tusli bo'z tuproqlarining kimyoviy tarkibi odatda, kaliy, natriy va kaltsiy kabi mineral moddalar bilan boyitilgan. Bu tuproqlarda azot miqdori past bo'lishi mumkin, bu esa o'simliklarning o'sishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, bu tuproqlarda organik modda miqdori ham past bo'lib, bu o'simliklarning ozuqa moddalarini qabul qilish qobiliyatini kamaytiradi. Och tusli bo'z tuproqlari, asosan, sabzavotlar, donli o'simliklar va boshqa qishloq xo'jaligi mahsulotlari uchun mo'ljallangan. Biroq, bu tuproqlarda o'simliklarni yetishtirishda, mineral o'g'itlardan foydalanish zarurati tug'iladi. O'g'itlar, tuproqning kimyoviy xossalarini yaxshilash va o'simliklarning o'sishini rag'batlantirish uchun muhim ahamiyatga ega.

Sur tusli qo'ng'ir tuproqlari, o'simliklar uchun qulay sharoitlar yaratadi va ularning unumdorligi yuqori bo'ladi. Ushbu tuproqlar, organik moddalar va mineral komponentlar bilan boyitilgan bo'lib, ular o'simliklar uchun zarur bo'lgan barcha elementlarni o'z ichiga oladi. Sur tusli tuproqlarda namlikni saqlash qobiliyati yuqori bo'lib, bu o'simliklarning o'sishini qo'llab-quvvatlaydi. Sur tusli qo'ng'ir tuproqlarning kimyoviy tarkibi, odatda, azot, fosfor va kaliy kabi muhim elementlar bilan boyitilgan. Ushbu tuproqlarda organik modda miqdori yuqori bo'lib, bu o'simliklarning ozuqa moddalarini qabul qilish qobiliyatini oshiradi. Shuningdek, sur tusli qo'ng'ir tuproqlarda mikroelementlar mavjud bo'lib, bu o'simliklarning rivojlanishi uchun zarurdir. Sur tusli qo'ng'ir tuproqlar, asosan, donli o'simliklar, sabzavotlar va mevali daraxtlar uchun mo'ljallangan. Ushbu tuproqlarda o'simliklarni yetishtirishda, mineral o'g'itlardan foydalanish zarurati kamroq bo'ladi, chunki tuproqning o'zida zarur bo'lgan ozuqa moddalarining ko'pligi mavjud.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tuproq unumdorligini oshirish uchun bir qator usullar mavjud. Och tusli bo'z tuproqlarini yaxshilash uchun, organik modda qo'shish, sug'orishni yaxshilash va mineral o'g'itlardan foydalanish zarur. Organik modda tuproqning kimyoviy va fizik xossalarini yaxshilaydi, namlikni saqlash qobiliyatini oshiradi va o'simliklarning ozuqa moddalarini qabul qilish qobiliyatini yaxshilaydi. Sur tusli qo'ng'ir tuproqlarini yanada unumdor qilish uchun, tuproqni to'g'ri parvarish qilish, o'g'itlardan foydalanish va o'simliklarni rotatsiya

qilish muhimdir. O'simliklarni rotatsiya qilish tuproqdagi mineral moddalar muvozanatini saqlashga yordam beradi va zararkunandalarga qarshi kurashishda samarali bo'ladi. Tuproqni parvarish qilish va boshqarish, uning unumdorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Tuproqni to'g'ri parvarish qilish, uning kimyoviy va fizik xossalarini yaxshilashga yordam beradi. Tuproqni parvarish qilishda, organik va mineral o'g'itlardan foydalanish, sug'orish tizimini optimallashtirish va tuproqni mexanik ishlov berish muhimdir. Tuproqni mexanik ishlov berish, uning tuzilishini yaxshilashga yordam beradi. Tuproqni chuqur ishlov berish, uning havolanishini oshiradi va o'simliklarning ildiz tizimining rivojlanishiga yordam beradi. Biroq, tuproqni haddan tashqari chuqur ishlov berish, uning tabiiy tuzilishini buzishi va unumdorligini kamaytirishi mumkin. Tuproqning agrokimyoviy xossalari, ekologik jihatdan ham muhimdir. Tuproqning kimyoviy tarkibi, o'simliklar va hayvonlar uchun zarur bo'lgan ozuqa moddalarini ta'minlaydi. Biroq, tuproqni noto'g'ri parvarish qilish va o'g'itlardan ortiqcha foydalanish, tuproqning ekologik muvozanatini buzishi mumkin. Tuproqning ekologik holatini yaxshilash uchun, agroekologik usullarni qo'llash muhimdir. Agroekologik usullar, tuproqning tabiiy resurslarini saqlash va unumdorligini oshirishga yordam beradi. Ushbu usullar orasida, organik qishloq xo'jaligi, o'simliklarni rotatsiya qilish va tabiiy o'g'itlardan foydalanish mavjud.

XULOSA

Och tusli bo'z va sur tusli qo'ng'ir tuproqlarining agrokimyoviy xossalari, ularning o'simliklar uchun ahamiyati va qishloq xo'jaligida qo'llanilishi haqida ko'plab ma'lumotlar mavjud. Har bir tuproq turi o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, o'simliklarni yetishtirishda turli xil strategiyalarni talab qiladi. Tuproqning kimyoviy tarkibi, uning unumdorligi va o'simliklar uchun zarur bo'lgan ozuqa moddalarining mavjudligi, qishloq xo'jaligi faoliyatida muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, tuproqni parvarish qilish va unumdorligini oshirish uchun to'g'ri usullarni qo'llash, qishloq xo'jaligi mahsulotlarining sifatini va hosildorligini oshirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduvohid o'g'li, B. S. (2023). G'OZA VA BOSHQA O'SIMLIK LARLARGA KIMYOVIY MODDALAR QO'LLASHNING EKOLOGIK MUAMMOLARI.

2. Abduvohid o'g'li, B. S. Abaraliyeva Sarvinov Farxodjon qizi. CHUCHUK SUV LOYQASIDAN NOAN'ANAVIY O'GIT TAYYORLASH VA UNI QO'LLASH USULLARI.

3. Abduvoxid o'g'li, B. S. (2020). ВЛИЯНИЕ АНТРОПОГЕННОГО ФАКТОРА НА ФОРМИРОВАНИЕ СОВРЕМЕННОГО РАСТИТЕЛЬНОГО ПОКРОВА.". Экономика и социум, 4, 71.

COMPOSITION AND MOVEMENT OF WATER IN SOIL

4. A. Khusnida, B. Shohrukhbek, K. Pakhlovonjon... - ... of International Conference on Educational Discoveries ..., 2024

5. Perforatum, L. Certain Flavonoids in the Plant Hypericum Perforatum L. and Their Effects on Human Health.

6. Xaydarov, J., Mamadaliyev, M., Abdullayeva, G., & Bozorboyev, S. (2021, July). DIVERSITY OF THE FLORA OF UZBEKISTAN AND THEIR RATIONAL USE. In Конференции.

7. No'monjonov Muhiddin Gulomjon, O. G., O'G'Li, P. A. T., & O'G'Li, B. S. A. (2020). Oddiy bo'yodaron o'simligining morfo-fiziologik tavsifi va shifobaxsh xususiyatlari. Science and Education, 1(4), 26-29.

8. Numonjonov, M. G., Parpiyev, A. T., Numonjonova, M. G., & Bozorboyev, S. A. (2021). Civandon (achillea millefoliuml.) o' simligidagi vitaminlar va ularning inson salomatligidagi ahamiyati. ACADEMICIA: Xalqaro multidisipliner tadqiqot jurnali, 11(6), 912-917.

9. Numonjonov, M. G., Parpiyev, A. T., Numonjonova, M. G., & Bozorboyev, S. A. (2021). Vitamines in the yarrow (achillea millefoliuml.) plant and their importance in human health. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(6), 912-917.

10. Numonjonov M.G., Parpiyev A.T., Bozorboyev Sh.A., Vakhobova Sh.A. Alkaloids in some medicinal plants (CAPPARIS L, HYPERICUM L, ACHILLEA L,) their structure and significance. SCIENCE AND EDUCATION scientific journal ISSN 2181-0842 volume 1, ISSUE 4. July 2020

11. X. Mavlonjon, B. Shohruxbek, Q. Paxlovonjon - Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi, 2023

12. B. Shohruxbek - 2023

13. Bozorboyev, S., & Hamzaliyeva, M. (2022). TECHNOLOGY OF GROWING, HARVESTING AND STORAGE OF LEMON PLANTS. Евразийский журнал академических исследований, 2(9), 35-37.

14. Abdullayev, A. (2021). "Tuproqshunoslik va agrokimyo". Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi.

15. Rahimov, B. (2022). "Tuproq va uning unumdorligini oshirish usullari". Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.

16. Qodirov, D. (2020). "Tuproqning kimyoviy xossalari va qishloq xo'jaligida qo'llanilishi". Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.

17. Ismoilov, M. (2023). "O'simliklar va tuproq o'rtasidagi munosabatlar". Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.

18. Tursunov, S. (2022). "Agrokimyo asoslari". Farg'ona: Farg'ona Davlat Universiteti.

19. Xudoyberdiyev, R. (2021). "Tuproqni parvarish qilish va boshqarish". Andijon: Andijon Davlat Universiteti.

20. Murodov, E. (2023). "Tuproqning ekologik va agrokimyoviy jihatlari". Namangan: Namangan Davlat Universiteti.

